

Nota van Antwoord Zienswijzen

Handhavingsbesluit Natuurcompensatie Tweede Maasvlakte

Datum: 5 april 2023

	Zienswijze	Antwoord	Besluit aangepast
Zienswijze 1. Productorganisatie Nederlandse mosselcultuur en Nederlandse Vissersbond			
a.	Indiener stelt dat in het dictum van het besluit ten onechte 'visserij' staat, in plaats van 'bodemberoerende visserij'	Dat is inderdaad een verschrijving. Uit de motivering van het besluit blijkt wel dat beoogd is 'bodemberoerende visserij' te schrijven.	ja
b.	Indiener verwijst naar compensatie die ten tijde van de vergunning Tweede Maasvlakte aan de visserij is toegekend	In het te nemen Toegangs-Beperkende Besluit zal ook aandacht worden besteed aan het onderwerp compensatie. Gelet op de korte termijn die de rechtbank had gesteld voor dit besluit, was dat thans niet mogelijk.	nee
c.	Indiener verwijst naar het beroep dat is ingesteld tegen de beslissing van de rechtbank en stelt dat compensatie al is bereikt.	Wat betreft de minister staat vast dat de compensatie die noodzakelijk was vanwege het areaalverlies van de Voordelta (kleiner oppervlak), veroorzaakt door aanleg van de Tweede Maasvlakte, nog onvoldoende is gecompenseerd. Daarnaast is het een noodzakelijke instandhoudingsmaatregel.	nee
d.	Indiener noemt de stelling in het ontwerpbesluit dat de toename van soortenaantallen vooral wordt veroorzaakt door een toename van voor visserij ongevoelige soorten zeer suggestief	in de Eindrapportage van het monitoringsprogramma van Wageningen University & Research (hierna: WUR 2020) staat op pag. 10 bijvoorbeeld: <i>"Naast de ingreep lijkt ook de respons van het bodemdierenleven heel anders uitgepakt te hebben dan verwacht. De bodemdierenbiomassa is in het referentiegebied afgenomen (terwijl de visserij ook afnam), terwijl die in het Bodembeschermingsgebied juist toenam (met toenemende garnalenvisserij). Het lijkt erop dat de Amerikaanse zwaardschede Ensis leei, een exoot die in de Voordelta een dominante rol speelt in de bodemdierengemeenschap, de elders gevonden negatieve relatie tussen bodemberoering door de visserij en bodemdierenbiomassa op zijn kop gooit. In andere gebieden zijn het vooral kleine, kortlevende bodemdieren die bij frequente bodemberoerende visserij profiteren ten gunste van kwetsbare langlevende en grote soorten. Hier lijkt juist de grotere langlevende zwaardschede beter bestand tegen bodemberoerende visserij."</i>	nee
e.	Indiener stelt dat uit WUR 2020 overduidelijk blijkt dat de garnalenvisserij de toename van langlevende soorten niet in de weg staat.	In het rapport staat: <i>"Visserijdruk bleek bevorderend te zijn voor grote, sessiele, diepgravende soorten filterfeeders, die eerder aan de hand van literatuur (Bolam et al., 2014) juist als gevoelig voor visserijdruk waren aangemerkt. Dit onverwachte resultaat is te verklaren doordat Ensis een positieve relatie lijkt te hebben met de visserijdruk, terwijl het toch een grote (~15 cm lengte) en langlevende (tot 8 jaar) soort betreft. De snelheid waarmee Ensis zich kan ingraven in het sediment maakt de soort waarschijnlijk minder kwetsbaar voor visserijdruk, waardoor het aspect 'diepgravend' de overhand neemt op alle andere ecologische kenmerken"</i> .	nee
f.	Daarmee is er aldus indiener ook geen aanwijzing dat garnalenvisserij de gewenste kwaliteitsverbetering in het bodembeschermingsgebied in de weg heeft gestaan	In de Voordelta is sprake van een afgenomen kwaliteit H1110 ten opzichte van periode vooraf aan aanwijzing Natura 2000 gebied Voordelta: http://ecoauthor.net/wp-content/uploads/2018/09/Eindrapport-T0-kwaliteit-benthische-habitats-KRM-Noordzee.pdf	nee

g.	Indiener stelt dat vergelijking van de situaties met visserij en zonder visserij in het BBG niet mogelijk is omdat de boomkorvisserij in de T=0 metingsperiode al niet voorkwam	Juist omdat de boomkorvisserij al niet voorkwam is er van effectieve compensatie voor het oppervlakteverlies geen sprake. Er is immers iets verboden wat al geen effect op het gebied had. Dat is precies de reden dat aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn. Daarnaast is het een noodzakelijke instandhoudingsmaatregel.	nee
h.	Er is wel natuurwinst geboekt voor de spisula, de kokkel door o.a. het verbieden van boomkorvisserij, maar door de verkeerde opzet van het WUR 2020 zou dit niet naar voren komen	Er zijn geen twijfels over de zorgvuldige opzet van het rapport WUR 2020. Daarbij is de onderzoeksvraag leidend geweest, namelijk of de compensatie voor het oppervlakteverlies is gehaald. Dat gaat dus niet over de vraag hoe het gaat met de habitattypen, de natuur binnen en buiten het BBG. Overigens gaat het met die habitattypen niet zo goed als in de zienswijze wordt gesuggereerd.	nee
i.	Aldus indiener is het overduidelijk dat de ecologische winst van 10 % reeds is bereikt	Dit wordt uitdrukkelijk betwist met verwijzing naar de publicaties.	nee
j.	Indiener constateert dat in het besluit gesteld wordt dat minder visserij beter is voor de natuur. Eenzelfde redenering geldt ook voor verkeer, recreatie en andere menselijke activiteiten, het besluit moet beter gemotiveerd	Als het gaat om het bodemleven in de Voordelta dan is het vooral bodemberoerende visserij die impact kan hebben. Recreatie vindt immers veelal op of boven water plaats, datzelfde geldt voor scheepvaartverkeer. Daar vindt geen of weinig bodemberoering bij plaats. Bij het leggen van kabels bijvoorbeeld is er wel eenmalige impact, maar geen herhaaldelijke. Op dit punt wordt het besluit nader gemotiveerd. Tegelijkertijd is in het besluit ook gewezen op de onzekerheid die er is. Omdat er weinig gebieden zijn waar de garnalenvisserij niet wordt uitgevoerd, is er toch nog wel wetenschappelijke onzekerheid over de mate van effectiviteit van deze maatregel. Omdat het echter lang, misschien wel 10 jaar, duurt voordat bodemleven zich verder ontwikkelt nadat er een verbod op bodemberoerende visserij is ingesteld, zodanig dat wetenschappelijk kan worden vastgesteld of een maatregel effect heeft, is nu niets doen ook geen optie. Dat is ook wat de rechtbank heeft bepaald.	ja
k.	Door de passende beoordeling Garnalenvisserij van juli 2022 wordt bevestigd dat garnalenvisserij geen significant negatieve effecten heeft op de natuurlijke kenmerken van de Voordelta.	Bij dit besluit gaat het niet om de vraag of garnalenvisserij significant negatieve effecten heeft op instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebied Voordelta. Dat wordt beoordeeld in de vergunningverlening voor garnalenvisserij. Hier gaat het alleen maar om de vraag wat er nodig is ter compensatie van het oppervlakteverlies van de Voordelta, door aanleg van de Tweede Maasvlakte. Daarnaast is de wijziging van het TBB een noodzakelijke instandhoudingsmaatregel.	nee
l.	In het besluit moet worden beargumenteerd waarom het verbieden van ensis- en mosselzaadvisserij in de Voordelta zinvol is.	In het besluit wordt niet van mosselzaadvisserij gesproken, maar van ensis- en spisulavisserij. Bij dit besluit gaat het niet om de vraag of ensis- of spisulavisserij significant negatieve effecten heeft op instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebied Voordelta. Dat wordt beoordeeld in de vergunningverlening voor die vormen van visserij. Hier	ja

		<p>gaat het alleen maar om de vraag wat er nodig is ter compensatie van het oppervlakteverlies van de Voordelta, door aanleg van de Tweede Maasvlakte. Daarnaast is de wijziging van het TBB een noodzakelijke instandhoudingsmaatregel.</p> <p>In het besluit wordt nog wel nader gemotiveerd waarom <i>Ensis</i> en <i>Spisula</i> visserij worden genoemd: <i>Ensis</i> sp. en <i>Spisula</i> sp. visserij zijn bodemberoerende visserij-methodes.</p>	
m.	Indiener stelt dat voor dit besluit geen zorgvuldige afweging van opties heeft plaatsgevonden en dat enkel gezocht is binnen vergunningsvoorschrift 23a.	De rechtbank heeft het verzoek van natuurorganisaties om 23a te wijzigen afgewezen en bepaald dat er gehandhaafd moet worden op basis van het huidige artikel 23a. Dat kan door aan twee knoppen te draaien, het vergroten van het bodembeschermingsgebied of het nemen van aanvullende maatregelen binnen dat gebied. Aangezien de huidige maatregelen binnen het gebied geen aantoonbare effecten hebben gehad, heeft het uitbreiden van dat gebied weinig zin (er wordt buiten het BBG ook al niet meer met boomkorvisserij gevist), dus blijft de maatregel over om binnen dat gebied aanvullende maatregelen te nemen.	nee
n.	Indiener stelt dat buitengrens van het N2000-gebied eenvoudig kan worden gewijzigd.	Zoals ook in het besluit vermeld, loopt er een traject om te komen tot alternatieve compensatie. En dat kan leiden tot het uitbreiden van N2000-gebied. Dat moet echter wel leiden tot aantoonbare natuurwinst. De vraag is of dat zo is als alleen maar een gebied wordt aangewezen terwijl de bestaande (gebruiks-) rechten daar gerespecteerd moeten worden. De rechtbank heeft geoordeeld dat dit niet snel genoeg tot een oplossing leidt.	nee
o.	Indiener stelt dat H1110 een ruimere definitie kent dan het Nederlandse subtype H1110B	Die meer fundamentele discussie gaat de reikwijdte van dit besluit op een handhavingsverzoek te buiten.	nee
p.	De zwaarwegende economische belangen van de sector ontbreken in de afwegingen om tot een alternatief te komen	Er is voortdurend aandacht voor de impact van dit soort maatregelen op de visserijsector.	nee
q.	Het Havenbedrijf zou zelf de natuurcompensatie ter hand moeten nemen.	Het Havenbedrijf heeft niet de bevoegdheid om een BBG in te stellen. Of om nieuw Natura 2000 aan te wijzen. daarom is hier destijds voor gekozen. Dat ligt nu niet voor.	nee
r.	De belangen van de visserijsector zijn slechts summier en in algemene zin naar voren gebracht. In de praktijk leidt de sluiting van een visgebied tot lagere vangsten. Het is onzorgvuldig om niet in het besluit reeds te adresseren op welke wijze tegemoet wordt gekomen aan de belangen van de visserijsector.	Het is niet de bedoeling van het besluit om de belangen van de visserijsector te bagatelliseren. Die belangen staan vermeld in het besluit en worden door de minister serieus genomen. Maar het gaat hier wel primair om de impact van het aanleggen van de Tweede Maasvlakte (de economische activiteit) versus de instandhoudingsdoelen van de Voordelta (de natuur). Zoals ook in het besluit vermeld is de visserijsector niet verantwoordelijk voor de gevolgen van de uitbreiding van de Tweede Maasvlakte. De Wnb voorziet in een schaderegeling voor een krachtens deze wet genomen besluit.	nee

s.	Nieuwe vergunningsaanvragen voor de visserij zullen niet geweigerd worden	<p>In iedere visserij-vergunning staat al dat een TBB gerespecteerd moet worden. In die zin is het ongelukkig geformuleerd in het ontwerpbesluit dat er zowel een TBB wordt ingesteld, als dat geen vergunningen meer worden verleend. Alleen het instellen van het TBB bereikt immers al het doel dat er geen bodemberoerende visserij in het bodembeschermingsgebied meer wordt toegestaan. Dat klemt te meer, omdat als het TBB later gewijzigd wordt, bijvoorbeeld omdat er alsnog een alternatieve compensatie wordt gevonden, of omdat de Raad van State de uitspraak van de rechtbank vernietigt, of om een andere reden, het TBB eenvoudig gewijzigd kan worden. Het wijzigen van verleende vergunningen is ingewikkelder.</p> <p>Daarom wordt in het besluit na zienswijzen alleen het instellen van het TBB vermeld. Er zal dus nog wel bijvoorbeeld een vergunning voor garnalenvisserij voor de Voordelta worden verstrekt (uiteraard mits er geoordeeld is dat er geen kans is op significant negatieve effecten), maar in die vergunning staat dan nog steeds dat het TBB gerespecteerd moet worden.</p>	ja
t.	Indiener verzoekt om een hoorzitting	De Awb biedt de mogelijkheid om schriftelijk of mondeling een zienswijze in te dienen. De schriftelijke zienswijze is voldoende helder. Een nadere hoorzitting is niet noodzakelijk.	nee

Zienswijze 2. Havenbedrijf Rotterdam

a.	Indiener stelt dat hoger beroep is ingesteld en dat dan schorsing van de door de rechtbank gestelde termijn had moeten worden verzocht	De hoofdregel in het bestuursrecht is dat het instellen van beroep geen schorsende werking heeft voor het oordeel van eerste aanleg. De Voorzieningenrechter van de Raad van State heeft in een uitspraak met als vindplaats AB2016/362 uitdrukkelijk overwogen dat het bestuursorgaan een nieuwe besluit ter uitvoering van het oordeel in eerste aanleg kan nemen, met behoud van het standpunt in beroep. Daar komt bij dat het hier om handhaving gaat van een compensatie die lange tijd niet gerealiseerd is en waar de Europese Commissie kritisch naar kijkt. Het natuurbelang om nu wel iets te doen, naar aanleiding van de uitspraak van de rechtbank en niet te wachten op de uitspraak van de Raad van State, heeft zwaar gewogen. Daarnaast is de aanpassing van het TBB een noodzakelijke instandhoudingsmaatregel.	nee
b.	Uit het ontwerpbesluit volgt dat het onduidelijk is of het voorgenomen verbod als compenserende maatregel kan worden beschouwd	Onvoldoende staat op voorhand vast dat het verbod zal leiden tot volledige compensatie van de aanleg van de Tweede Maasvlakte. Daarover heeft de rechtbank geoordeeld dat dat geen reden is om niets te doen.	nee
c.	Onduidelijk is hoe de gedoogbeschikking garnalenvisserij van 22 december 2022 kan worden gemotiveerd naast het ontwerpbesluit tot handhaving	De gedoogbeschikking gaat uit van het oordeel dat bodemberoering door garnalenvisserij geen significant negatieve effecten heeft op instandhoudingsdoelen van N2000-gebieden. Voor de onderbouwing van die beschikking wordt verwezen naar die beschikking. Hier ligt een andere vraag voor namelijk of het verbieden van bodemberoerende visserij positieve effecten kan hebben. Die noodzakelijk zijn ter compensatie van het oppervlakteverlies.	nee
d.	Handhaving jegens het Havenbedrijf is niet doelmatig omdat compenserende maatregelen altijd getroffen moeten worden op grondgebied waar het Havenbedrijf geen zeggenschap over heeft.	Daarom is ook opgenomen in het besluit dat de minister zelf de maatregelen moet nemen. De rechtbank heeft echter overwogen dat dit geen reden is om van handhaving af te zien. Het gaat immers om handhaving van een vergunningvoorschrift dat is opgelegd aan het Havenbedrijf. De rechtbank overweegt expliciet dat het Havenbedrijf als vergunninghouder kan worden aangemerkt als overtreder, los van de vraag of het Havenbedrijf het feitelijk in zijn macht heeft de overtreding te beëindigen.	nee
e.	Kenmerkend voor bestuursdwang is dat een besluit tot oplegging van een bestuursdwang een termijn bevat waarbinnen de overtreder de gelegenheid krijgt om aan het besluit te voldoen.	De natuurorganisaties hebben erop gewezen dat naleving van artikel 23a afdwingbaar moet zijn en dat het niet met die bepaling te verenigen als er nu geen handhaving mogelijk zou zijn door afspraken tussen Havenbedrijf en het Rijk. De rechtbank heeft dat argument gehonoreerd. Dus concreet zou het Havenbedrijf na de bestuursdwangaanschrijving de minister kunnen aanspreken op nakoming van de gemaakte afspraak, hetgeen overigens niet nodig is.	nee
f.	Er is geen bestuursdwang nodig als de Staat zelf met de rechtbank van oordeel is dat maatregelen noodzakelijk zijn	De rechtbank overweegt dat er een beginselplicht tot handhaving is en dat er geen reden is om niet te handhaven	nee
g.	Ontwerpbesluit is ten onrechte gebaseerd op voorschrift 23a van de vergunning. Er is geen overtreding van dat	Vooropgesteld: er dient compensatie gerealiseerd te worden voor het oppervlakteverlies van N2000-gebied Voordelta. In de vergunning is bepaald hoe dat wordt georganiseerd, namelijk via het BBG. De rechtbank	nee

	voorschrift vast te stellen en maatregelen binnen dat kader kunnen niet compenserend zijn	heeft bepaald dat dat artikel wel ruimte biedt om te compenseren. Dat de compensatie voorsnog niet aantoonbaar is geslaagd, wordt veroorzaakt doordat de boomkorvisserij niet alleen in het bodembeschermingsgebied maar overal is gestopt, terwijl er meer garnalenvisserij heeft plaatsgevonden in het bodembeschermingsgebied. De rechtbank heeft naar de vergunning van 2008 gekeken en de naleving daarvan beoordeeld. Dat laat onverlet dat er anno 2023 andere eisen worden gesteld aan natuurcompensatie. Ook de minister heeft in het eerdere besluit van 15 februari 2022 geoordeeld dat er een alternatief moet worden ontwikkeld, omdat compensatie in kwaliteit onvoldoende aantoonbaar is, en /of onvoldoende additioneel. Evenwel heeft de rechtbank dat oordeel vernietigd. Daarbij heeft voor de rechtbank kennelijk meegespeeld dat in 2003 een zeereservaat is beloofd, terwijl daar onvoldoende van terecht is gekomen. Met dit besluit wordt in ieder geval een stap gezet om een verbetering te realiseren.	
h.	'soortdiversiteit' en 'dichtheid' zijn geen beoordelingsparameters en geen onderwerp van onderzoek geweest.	Wat is ecologische winst? De rechtbank heeft overwogen dat ecologische winst meer is dan alleen een toename van biomassa. In het besluit wordt dat oordeel gevolgd.	nee
i.	Het besluit is onvoldoende, zo niet onbegrijpelijk, gemotiveerd	In het besluit zijn de onzekerheden geschetst, waarop het besluit is gebaseerd. De rechtbank heeft overwogen dat de doelstelling van 10 % ecologische winst ook stapsgewijs kan worden bereikt en dat niet begrijpelijk is dat de minister in het eerste besluit van 15 februari niet reeds is overgegaan tot handhaving om in ieder geval enige compensatie te bereiken.	nee
j.	Indiener meent dat een adequate onderbouwing op dit punt ook niet geleverd kan worden	Mede daarom is ook geen monitoringsverplichting opgelegd aan het Havenbedrijf. En is ook gesteld in het besluit dat partijen vooral moeten blijven werken aan alternatieve compensatie met breed draagvlak. Want dit verbod alleen voldoet niet aan de eisen van de compensatie volgens ADC-toets. Maar anderzijds wordt de rechtbank wel gevolgd in de gedachte dat nu weer een jaar niets doen, ook niet voldoet aan die eisen. Er is een urgent natuurbelang om alsnog te voorzien in compensatie. Daarnaast is het een noodzakelijke instandhoudingsmaatregel.	nee
k.	Er bestaat niet een voldoende rechtsgrond voor dit besluit om eerder genoemde redenen en omdat niet is onderbouwd dat voorgenomen maatregelen additioneel zijn.	De minister past de wet toe, in dit geval de Wet Natuurbescherming. In 6 lid 4 is bepaald, overeenkomstig de Europese habitatrichtlijn, dat compensatie bij de ADC-toets geregeld moet zijn voordat het project is gestart. Dat is de verantwoordelijkheid van de aanvrager. Dat is hier onvoldoende gelukt. In deze omstandigheden heeft de rechtbank geoordeeld dat er een beginselplicht tot handhaving op de minister rust. Van uitzonderingen is volgens het oordeel van de rechtbank geen sprake. Deze complexiteit, ook de kwestie van de additionaliteit is door de minister en het Havenbedrijf voorgehouden aan de rechtbank.	nee

l.	Mede door gewijzigde inzichten van de Europese Commissie is een halsstarrig vasthouden aan de kaders van 23a niet evenredig, noch redelijk of in het belang van bescherming van de Voordelta	Ook de gewijzigde inzichten van de Europese Commissie zijn voorgelegd aan de rechtbank. Daarover is geoordeeld dat het in deze zaak gaat over de handhaving op een bestaand voorschrift en niet over een eventuele wijziging van dat voorschrift. Dat is ook de reikwijdte van het besluit.	nee
m.	Het belang van het Havenbedrijf is onvoldoende betrokken in de besluitvorming en de belangen die wel genoemd zijn zijn onvoldoende kenbaar afgewogen	Naar aanleiding van de zienswijze van de visserij-organisaties is al iets toegevoegd aan de afweging. Het belang van het Havenbedrijf is nu ook genoemd in het besluit. Er was al aandacht gegeven aan het belang van het Havenbedrijf door geen nieuwe monitoringsverplichting op te leggen, dat is nu expliciet vermeld. Andere belangen van het Havenbedrijf zijn toch beperkt van toepassing, omdat nu juist het uitvoeren van de compensatie met de overeenkomst is overgedragen aan de minister.	ja
n.	Onduidelijke last, onduidelijke formulering van het besluit	Hiervoor is naar aanleiding van de zienswijze van de visserij-organisaties reeds aangegeven dat het besluit anders zal worden geformuleerd. Het gaat alleen om bodemberoerende visserij die middels een TBB zal worden beperkt	ja

Zienswijze 3. Natuurmonumenten, Wereld Natuur Fonds, Stichting Duinbehoud, Stichting Zuid-Hollands Landschap, Vogelbescherming, Stichting De Noordzee, Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland

a.	De bewering dat in de hele Noordzeekustzone een kwaliteitsverbetering waarneembaar is, is onjuist en dat geldt ook voor de stelling dat de toename van Amerikaanse zwaardschede valt aan te merken als verbetering	Met de betreffende zin is beoogd een ontwikkeling in het denken aan te geven. De aannahme was dat een toename van biomassa een kwaliteitsverbetering inhield, vanuit het uitgangspunt dat de foerageerfunctie voor vogels de belangrijkste ecologische functie is. Maar zoals ook beschreven in het ontwerpbesluit leert een nadere bestudering van de data dat de toename van biomassa vooral de voor-visserijongevoelige soorten betreft. De genoemde bron betreft inderdaad alleen de Voordelta. De zin is aangepast.	ja
b.	De stelling dat het wetenschappelijk onzeker is dat een verbod op bodemberoerende visserij zal leiden tot kwaliteitsverbetering is onjuist	Als de minister alleen de notitie van professor Van der Heide zou volgen, zoals de natuurorganisaties voorstaan, dan hebben ze gelijk. Maar de minister ziet biomassa ook nog steeds als indicator van kwaliteit, ten behoeve van foeragerende vogels. Het is, gelet op het WUR2020 onderzoek mogelijk dat biomassa afneemt als er minder gevestigd wordt. En dat daardoor minder voedsel voor foeragerende vogels beschikbaar komt.	nee
c.	De zienswijze geeft aan dat het ontwerpbesluit geen voorlopig karakter kan hebben, dat sluiting van het bodembeschermingsgebied voor bodemberoerende visserij hoe dan ook noodzakelijk is, ook gelet op voortschrijdende inzichten over de impact van garnalenvisserij	Dat definitieve sluiting de inzet is van de natuur- en milieuorganisaties is helder. Het is echter niet de bedoeling dat dit besluit de ruimte wegneemt om te komen tot een alternatieve compensatie. Het ingewikkelde is dat de minister ook vindt dat die alternatieve compensatie tot stand moet komen, maar het oordeel van de rechtbank niet naast zich neer wil leggen. Er is een plicht tot handhaven op de oorspronkelijke vergunning, dat rechterlijk oordeel geldt vooralsnog en dat is wat dit besluit beoogt. Naar de impact van bodemberoerende visserij is nog nader wetenschappelijk onderzoek nodig. Dat wordt ook telkens gesteld in wetenschappelijke publicaties over dit onderwerp.	nee
d.	Het instellen van een zeereservaat is volgens de zienswijze de meest geschikte en robuuste maatregel voor compensatie	De vergunning uit 2008 is onherroepelijk en lag niet in rechte voor. De rechter heeft een voorstel tot wijziging van de vergunningsvoorwaarde afgewezen (die wijziging behelsde overigens ook niet het instellen van een zeereservaat) en heeft besloten op het verzoek van de natuurorganisaties tot handhaven op die vergunning. Die vergunning heeft het alleen over: 'dusdanige beperkingen voor bodemberoerende visserij'.	nee
e.	Het dictum van het besluit is onduidelijk	Verwezen wordt naar hetgeen is vermeld bij de eerste zienswijze, onder a. en s.	ja
f.	Zonder toelichting is onduidelijk of en hoeveel vergunningen voor ensis- en spisulavisserij zijn verleend	De vormen van bodemberoerende visserij die regelmatig vergund worden zijn behalve garnalenvisserij ook spisula- en ensisvisserij. Er geldt nu voor ensis bijvoorbeeld een vergunning die is verleend op 15 januari 2019, met een looptijd tot en met 31 december 2023. Daarbij is de hoeveelheid ensis die per jaar in de Voordelta mag worden gevestigd begrensd. Anders dan in de zienswijze wordt betoogd, hoeft deze toelichting niet in het besluit te staan.	nee
g.	Het is een gemis dat in het besluit geen aandacht wordt besteed aan effectieve handhaving	Dit besluit behandelt niet de wijze waarop het nog te nemen toegangsbeperkende besluit gehandhaafd moet worden.	nee
h.	Monitoring moet wel worden opgelegd om een vergelijking te kunnen trekken met wel beviste gebieden om zo het effect van menselijk ingrijpen op het natuurlijk systeem beter te kunnen begrijpen.	Monitoring wordt in principe alleen opgelegd als er onzekerheid is over een overzienbaar restrisico. Monitoring moet dan binnen afzienbare termijn leiden tot nieuwe gegevens die tot bijsturing aanleiding kunnen geven. Hier is de verwachting dat het 10 tot 15 jaar duurt voordat er wetenschappelijke resultaten kunnen worden vastgesteld. Dat laat onverlet dat onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek wenselijk is.	nee
i.	Een besluit om een handavingsverzoek te	De reden om dit 'op te knippen', zoals Natuurmonumenten e.a. dit noemen was puur praktisch van aard. Een	ja

	honoreren, moet ook het handhavingsbesluit zelf bevatten	handhavingsbesluit richt zich tot (in dit geval) het Havenbedrijf, terwijl het besluit op het verzoek om handhaving zich richt tot degenen die verzocht hebben om handhaving. Naar aanleiding van dit punt zal direct al in het nu te nemen besluit bestuursdwang worden opgelegd. De bezwaren van het Havenbedrijf blijken duidelijk uit de door het Havenbedrijf ingediende zienswijze.	
j.	Voor het toegangsbeperkend besluit geldt hetzelfde	Nee, een toegangsbeperkend besluit moet zorgvuldig worden opgesteld en onderbouwd. Het is een aparte bevoegdheid. Er gelden eisen voor publicatie. De door de rechtbank gestelde termijnen voor het nemen van een nieuw besluit op het handhavingsverzoek zijn niet te verenigen met het zorgvuldig opstellen van een toegangsbeperkend besluit.	nee
k.	Als het zo is dat als gevolg van het uitbannen van bodemberoerende visserij in het bodembeschermingsgebied de visserij zich alleen maar verplaatst naar visgebieden elders in Natura 2000-gebied dan is van compensatie geen sprake, want dan is er kwaliteitsverslechtering elders.	Steeds zijn vergunningen verleend voor bodemberoerende visserij, onder meer in de Voordelta. Daarbij is geoordeeld dat in visuren of op andere wijze beperkte bodemberoerende visserij geen significant negatieve effecten heeft op instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden. Vanuit de compensatie-opgave wordt nu bepaald dat bodemberoerende visserij wordt verboden in het bodembeschermingsgebied. Dit besluit gaat alleen over het bodembeschermingsgebied. Er kan overigens ook zonder Wnb-vergunning gevist worden buiten Natura 2000-gebieden, mits er geen impact is op die gebieden.	nee
l.	Natuurmonumenten e.a. gaan er dan ook vanuit dat het aantal visuren dat de sector besteedt in het bodembeschermingsgebied in mindering wordt gebracht op het totale aantal vergunde visuren	Dat ligt niet voor in onderhavig besluit. Dit punt kan aan de orde worden gebracht in een zienswijze over een vergunning waarin visuren voor de Voordelta worden toegekend.	nee

Van 28 december 2022 tot en met 8 februari 2023 heeft het ontwerpbesluit handhaving Natuurcompensatie Tweede Maasvlakte ter inzage gelegen. Een ieder kon naar aanleiding van het ontwerpbesluit een zienswijze indienen.

Op de ontwerpbesluiten zijn binnen de zienswijzentermijn 3 zienswijzen binnengekomen.

In de onderhavige nota zijn de ingediende zienswijzen samengevat en van een reactie voorzien. Er is tevens aangegeven of en hoe met de zienswijzen rekening is gehouden. De behandeling geschiedt in tabelvorm waarin elke zienswijze wordt behandeld.

De tabel bestaat uit vier kolommen. De eerste kolom geeft aan elk inhoudelijk punt uit de zienswijzen een eigen letter. In de tweede kolom is het inhoudelijke punt samengevat weergegeven. In de derde kolom is de beantwoording van het inhoudelijke punt opgenomen. In de vierde kolom is per inhoudelijk punt aangegeven of dit leidt tot een wijziging in het ontwerpbesluit.